

Look West in China’s Foreign Policy: The Case of Saudi Arabia

Abdolmajid Seifi Assistant Professor, Political Sciences, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran

Hossein Delavar* Ph.D, Political Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Received: 08/Feb/2023

Introduction

The diminished concentration of U.S. power within the international system and the ascension of emerging powers have decreased the structural pressure of international system on regional powers to limit their presence in other regions. This has accelerated the movement of governments like China towards the areas that are traditionally under the U.S. influence, such as West Asia and Latin America. Since the 1990s, China has established extensive relations with countries in West Asia. The present study aimed to explore the expansion of China–Saudi Arabia relations in light of China’s Look West policy, trying to answer the following questions: What role does Look West play in China’s foreign policy? And how does Saudi Arabia fit into China’s Look West policy? This research distinguishes itself from

Accepted: 08/Jan/2024

ISSN:2345-6140

eISSN:2476-6208

* Corresponding Author: h.delavar@modares.ac.ir

How to Cite: Seifi , A., Delavar, H., (2024), “Look West in China’s Foreign Policy: The Case of Saudi Arabia”, *Political Strategic Studies*, 13(49), 161-194. Doi: [10.22054/QPSS.2023.73455.3232](https://doi.org/10.22054/QPSS.2023.73455.3232).

existing literature by offering a comprehensive analysis of China's Look West policy, specifically focusing on the expansion of China's relations with Saudi Arabia.

Materials and Methods

The study adopted a descriptive–analytical approach and an explanatory method to elucidate how the structure of the international system influences the behavior of states.

Theoretical Framework

Neorealism or structural realism was used to enhance the explanatory power in addressing how the structure of the international system influences foreign relations and behavioral priorities of countries. The structure of the international system is regarded as the foremost and pivotal variable in the paradigm of structural realism. This encompasses a specific conception of structure and its related components. First, structural realism considers anarchy as the enduring feature of the international system, which is even immune to shifts in power concentration. Moreover, the distribution of capabilities or the polarity of the system significantly shapes the behavior of states. Therefore, neorealism refers to the distribution of power within the international system as one of the most influential variables in shaping the behavior of states. In this light, the analysis of China's behavior, as a prominent emerging power, requires the examination of the role of America as a key pole in the international system. For instance, China's pursuit of Go West strategy, as a competitive policy, is understood as a response to the prevailing polarity within the international system.

Results and Discussion

Systemic Change in the International System and China's Look West Policy

The diminished concentration of U.S. power and the ascension of other major powers promise a more diversity in the polarity of the international system, as reinforced and evidenced by the rise of China and the increasing role of Asia in global affairs. This trend has elevated China to the status of the most important emerging power, ushering in a period of systemic change characterized by a shift in polarity within the international order. Over the past decade, this transformation has emerged as one of the most significant and influential determinants shaping the foreign policies of world states. Indeed, it has presented regional powers with increased opportunities to extend their influence into other regions. From this vantage point, China is increasingly inclined towards expanding its presence across various regions worldwide, including the West. This inclination can be captured by the term *Look West*, denoting a focus on the West in general. In a narrower sense, the West encompasses regions such as the Middle East and notably the Persian Gulf. Based on the Look West policy, rebalancing China's foreign policy during the period of systemic change within the international system can be attributed to the following reasons:

Intensification of Strategic Competition with the U.S. in China's Periphery

The U.S. efforts to increase its presence in China's periphery have prompted China to shift its focus to other regions of the world, particularly West Asia, aiming to establish a strategic space and foothold. China perceives that America is withdrawing from certain

regions of the world, which is likely to diminish the U.S. involvement and influence.

China's Energy Needs

The change in the polarity of the international system has led to changes in perspectives regarding global energy supply. This shift has opened up opportunities for China to play a more active role in energy supply centers worldwide, particularly in the Middle East. One significant aspect of China's presence in the Middle East is the strengthening of bilateral relations with countries in the region, notably with the member states of the Persian Gulf Cooperation Council, such as Saudi Arabia.

China's Belt and Road Initiative

The changes within the international system have influenced the foreign policy of world states, paving the way for the enhancement of relations between different states, particularly with those in the Global South. In this context, China, with a longstanding history of fostering unique patterns in its relations with southern countries, has identified an opportune environment for launching new initiatives, foremost among them being the One Belt, One Road or Belt and Road Initiative (also referred to as the New Silk Road).

Challenges of China's Look West Policy

Competition between Iran and Saudi Arabia

Since the 1979 Islamic Revolution in Iran, Saudi Arabia has been wary of Iran and its regional policies. It is thus not surprising that China's close relationship with Iran would raise concerns in Saudi Arabia. As the influence of the U.S. diminishes in the region, China finds itself

with increased opportunities to play a significant role in regulating relations between the Persian Gulf states. Both Iran and Saudi Arabia have welcomed China's mediation efforts to mitigate their differences, which culminated in the 2023 Memorandum of Understanding between Iran and Saudi Arabia to restore relations and reduce tensions.

The United States of America

Currently, America continues to wield considerable influence in West Asia. Despite the tensions between Washington and Riyadh, America remains Saudi Arabia's most crucial partner, which in turn gets Washington to exert pressure on Riyadh to deter any significant expansion of China–Saudi relations.

Conclusion

The present study examined the development and expansion of relations between China and Saudi Arabia within the context of China's Look West or Go West strategy. The research findings suggested that Look West policy has increasingly become an integral strategy of China's foreign policy, driven by dynamics of power distribution within the international system, emerging opportunities in energy resource markets, efforts to counteract the U.S. influence, and initiatives such as the New Silk Road. Moreover, Saudi Arabia occupies a pivotal position within China's Look West paradigm. The structure of the international system and the post-Cold War distribution of power (polarity) are pivotal factors shaping China's approach to the Middle East. A competitive aspect of China's policy, Look West or Go West strategy involves strengthening ties with countries geographically situated to the West. This strategy serves as

a means to break free from the strategic deadlock with the U.S. in East Asia. Nevertheless, China's overarching objective extends beyond this; it seeks to replace the U.S. and increase its presence in other regions, thereby diminishing American influence while broadening its own sphere of influence. China pursues this goal by continually increasing its economic interactions with the Middle East, fostering amicable relations with all countries therein, and avoiding policies that directly challenge American interests in the Middle East.

Keywords: Occidentalism, China, Saudi Arabia, United States, International System

جایگاه باخترگرایی در رفتار راهبردی چین؛ بررسی موردی عربستان سعودی

استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه آیت الله بروجردی، بروجرد، ایران

 عبدالمجید سیفی

دانش‌آموخته دکتری علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

 حسین دلاور*

چکیده

با گسترش توجه ایالات متحده به سمت شرق در تلاش برای مهار چین، پکن عمق بیشتری به سیاست متنوع‌سازی روابط خود داده تا بتواند آثار منفی تمرکز ایالات متحده بر شرق آسیا را تقلیل دهد. بخشی از این متنوع‌سازی معطوف به استراتژی باخترگرایی یا تمرکز بر غرب آسیا است. در میان کشورهای غرب آسیا، گسترش روابط چین با عربستان سعودی به دلیل نقش مهم در بازار انرژی و تاثیرگذاری بر طیف وسیعی از دولت‌های اسلامی و عربی، نمونه خوبی برای استراتژی باخترگرایی چین است. در این راستا، پرسش اصلی این است که باخترگرایی چه جایگاهی در رفتار راهبردی چین دارد و جایگاه عربستان سعودی در این استراتژی کجاست؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به وضعیت توزیع قدرت در نظام بین‌الملل و ایجاد فرصت‌های جدید در حوزه‌های نیاز به منابع انرژی، مقابله با گسترش نفوذ ایالات متحده و ابتکاراتی نظیر جاده ابریشم نوین، جایگاه استراتژی باخترگرایی در رفتار راهبردی چین تقویت شده و در این استراتژی، عربستان سعودی جایگاه کلیدی دارد. مقاله با استفاده از روش تحقیق تاریخی و تبیینی انجام شده است.

واژگان کلیدی: باخترگرایی، چین، عربستان سعودی، ایالات متحده، نظام بین‌الملل.

مقدمه

در نظام بین‌الملل جمهوری خلق چین به مرور به یک قدرت بزرگ تبدیل شده است؛ به نحوی که این کشور توانسته است سهم خود را از منابع قدرت جهانی افزایش دهد. ارتقای چین جامع بوده و در ابعاد مختلفی توانمندی‌های آن بسیار بیشتر از گذشته شده و همچنین این کشور در اکثر معادلات و موضوعات بین‌المللی و طرح ابتکارات راهبردی و همچنین حضور در مناطق کلیدی جهان ایفای نقش می‌کند. اصولاً کاهش تمرکز قدرت ایالات متحده در نظام بین‌الملل و وارد شدن نظام به دوره تغییر سیستمیک^۱، محدودیت‌های گسترش حضور دولت‌هایی نظیر چین در مناطق غیرپیرامونی را کاهش داده و حرکت به سمت مناطقی که حوزه‌های نفوذ سنتی ایالات متحده بوده‌اند (نظیر غرب آسیا و آمریکای لاتین) را تسریع نموده است. در میان این مناطق، غرب آسیا به دلیل ویژگی‌های ژئواکونومیک و ژئواستراتژیک، اهمیت فوق‌العاده‌ای برای چین پیدا کرده است.

از دهه ۱۹۹۰، چین روابط گسترده‌ای را با کشورهای آسیای باختری آغاز نموده و نقشی را برای خود به‌عنوان یک غول سرمایه‌گذاری، ایجاد پروژه‌های زیرساختی و واردکننده انرژی تعریف نموده است. عربستان سعودی نیز به‌عنوان یکی از اقتصادهای مهم آسیای باختری با بزرگترین ظرفیت تولید نفت در منطقه، به شریک مهم چین تبدیل شده است. آنها روابط دیپلماتیک را در سال ۱۹۹۰ برقرار کردند (عربستان سعودی آخرین کشور حوزه خلیج فارس بود که چین را رسماً به رسمیت شناخت)، اما در سه دهه گذشته روابط دوجانبه دو کشور تشدید شده و جمهوری خلق چین و عربستان سعودی پیوندهای تنگاتنگ و فزاینده‌ای با یکدیگر برقرار کرده‌اند. در سال ۱۹۹۹ جیانگ زمین، رئیس‌جمهور چین اولین رئیس‌دولت چین بود که از عربستان سعودی دیدن کرد و اهمیت عمیق‌تر ریاض برای پکن را نشان داد. اخیراً نیز در سال ۲۰۲۲ چین و عربستان سعودی در جریان سفر شی جین‌پینگ، رئیس‌کنونی دولت چین، با این پادشاهی «توافقنامه مشارکت راهبردی» امضا کردند که بر روابط رو به رشد بین پکن و متحد دیرینه آمریکا که به دنبال متنوع‌سازی بیشتر است، تأکید می‌کند. عربستان سعودی مدت‌ها متحد نزدیک ایالات

۱. دوره تغییر سیستمیک کنونی به این معنا نیست که چین به برابری کامل با ایالات متحده دست یافته است، بلکه منظور این است که وضعیت بین‌المللی آن به سمت یک ابرقدرت رو به بهبود است.

متحده بوده است، اما روابط چین با این کشور به سرعت در حال تقویت بوده است و به روابط پیچیده‌تری تبدیل شده است.

گسترش روابط چین با عربستان سعودی در قالب استراتژی باخترگرایی چین قابل بررسی است و بر این اساس پرسش اصلی پژوهش این است که باخترگرایی چه جایگاهی در رفتار راهبردی چین دارد؟ جایگاه عربستان سعودی در استراتژی باخترگرایی چگونه تعریف می‌شود؟ فرضیه‌ای این است که با توجه به وضعیت قطبیت در نظام بین‌الملل و ایجاد فرصت‌های جدید در حوزه‌های نیاز به منابع انرژی، مقابله با گسترش نفوذ ایالات متحده و ابتکاراتی نظیر جاده ابریشم نوین، جایگاه باخترگرایی در رفتار راهبردی چین تقویت شده و در این استراتژی عربستان سعودی جایگاه کلیدی دارد.

پیشینه پژوهش

ژی‌کوان^۱ در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل و چشم‌انداز استراتژی پیشرفت چین به سمت غرب در آسیای مرکزی»، به طور مختصر به بررسی عملیات، پیشرفت و محدودیت‌های جمهوری خلق چین در پنج کشور آسیای مرکزی از منظر امنیتی و اقتصادی در دهه‌های پس از ارائه «استراتژی حرکت به سمت غرب» می‌پردازد و آسیای مرکزی را به‌عنوان عرصه دیگری برای رقابت چین و آمریکا می‌نامد (2022, 哲全). فولتون^۲ در مقاله‌ای با عنوان «موقعیت عربستان سعودی در طرح یک کمربند و یک راه چین»، بیان می‌کند که نقش عربستان سعودی به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای خاورمیانه، همراه با برنامه توسعه بلندپروازانه چشم‌انداز ۲۰۳۰ این پادشاهی، این کشور را به شریکی مهم در ابتکار یک کمربند و یک‌راه برای چین تبدیل کرده است. در این مسیر استدلال مقاله این است که چین در توسعه روابط خود با عربستان سعودی، با تمرکز بر اهداف توسعه‌ای ابتکار یک کمربند یک‌راه و چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی، از رویکرد مصون‌سازی استراتژیک پیروی کرده است (Fulton, 2020). لونز^۳ و دیگران نیز در مقاله‌ای با عنوان «بازی بزرگ چین در خاورمیانه» استدلال می‌کنند که چین در دهه‌های گذشته ردپای اقتصادی، سیاسی

-
1. 哲全
  2. Fulton
  3. Lons

و تا حدی کمتر امنیتی خود را در خاورمیانه افزایش داده است و به بزرگترین شریک تجاری و سرمایه‌گذار خارجی برای بسیاری از کشورهای منطقه تبدیل شده است. این حضور اقتصادی رو به رشد احتمالاً آن را به تعامل گسترده‌تر با منطقه می‌کشانند، به گونه‌ای که می‌تواند به‌طور قابل توجهی بر منافع برخی کشورها از جمله اروپا تأثیر بگذارد (Lons et al., 2019). سان^۱ در یادداشتی با عنوان «به سوی غرب: پاسخ چین به توازن مجدد آمریکا» بیان می‌دارد که با شروع چرخش ایالات متحده از خاورمیانه به آسیا، چین شروع به بحث در مورد محور خود از آسیا به سمت قلب اوراسیا کرد. به باور سان برخلاف آسیا پاسیفیک؛ جایی که چین و ایالات متحده درگیر رقابت استراتژیک هستند در غرب، دو کشور با تهدیدات مشترک مواجه‌اند و منافع مشترکی در مهار تروریسم، تأمین منابع انرژی، ثبات افغانستان و تضمین عدم اشاعه دارند که سبب می‌شود این مناطق حوزه تعارضی دو کشور نباشد. همچنین با کاهش تمرکز آمریکا از عراق و افغانستان فضای مناسبی برای چین مهیا خواهد شد (Sun, 2013).

ادبیات موجود حاوی تحلیل‌های مفیدی در زمینه‌های مختلف هستند و برخی مطالب این پژوهش نیز با ادبیات مذکور همپوشانی دارد، با این حال مقاله با توجه به بررسی جامع و پرداختن به استراتژی باخترگرایی چین و گسترش روابط چین با عربستان سعودی در قالب این استراتژی، از آثار مطرح شده متفاوت می‌گردد.

چارچوب مفهومی: استراتژی کلان و رقابت بین‌دولتی

چین به‌طور گسترده به‌عنوان یک قدرت بزرگ نوظهور در نظر گرفته می‌شود و اکثر ناظران معتقدند که مسلماً یک استراتژی کلان دارد. استراتژی کلان یک قدرت بزرگ نیز اغلب با رقابت ادراک شده یا واقعی یک دولت با دولت دیگر درهم‌تنیده است. بنابراین ارزیابی اهمیت توانایی رو به رشد این کشور، مستلزم درک روشی است که رهبران آن به دنبال تحقق منافع کشورشان با توجه به منابع خود و زمینه بین‌المللی که در آن فعالیت می‌کنند هستند.

---

1. Sun

تئوری استراتژیک توضیح می‌دهد که چگونه بازیگران از ابزارهای موجود برای دستیابی به اهداف خود در مجموعه‌ای از انتخاب‌ها و مسیرها استفاده می‌کنند. یکی از فرض‌های مهم مطالعات صورت گرفته در حوزه استراتژی این است که بازیگران فقط برای تحقق اهداف برنامه‌ریزی نمی‌کنند، بلکه این کار را در زمینه‌ای انجام می‌دهند که باید واکنش احتمالی دیگران را نیز پیش‌بینی کنند. در این دیدگاه، آنچه استراتژی کلان را به عنوان یک مفهوم متمایز می‌کند ماهیت آن نیست بلکه دامنه آن است؛ زیرا به دیدگاه کلی در مورد اینکه چگونه رهبران یک کشور طیف گسترده‌ای از قابلیت‌های مرتبط با استراتژی‌های نظامی، اقتصادی و دیپلماتیک را برای تعقیب اهداف بین‌المللی ترکیب می‌کنند، اشاره دارد (Goldstein, 2005: 18).

توجه به این نکته مهم است که استراتژی کلان با سیاست خارجی تعریف یکسانی ندارد. سیاست خارجی به ابزارهای دیپلماتیک، نظامی و اقتصادی اشاره دارد که یک دولت برای پیشبرد و حفظ منافع خود به کار می‌گیرد. استراتژی کلان توصیف جامعی از سیاست‌های خارجی یک کشور نیست و به‌طور خاص به پیوندهای علی بین این سه ابزار و اهداف امنیتی دولت می‌پردازد. این تمرکز بر منطق علی و منافع امنیتی، یکی از ویژگی‌های متمایز استراتژی کلان است (Goldstein, 2005: 19). به عبارت دیگر، استراتژی کلان به پیوندهای علت و معلولی بین اهداف استراتژیک یک کشور و ابزار دستیابی به آنها می‌پردازد.

به عقیده بری بوزان^۱، استراتژی کلان نظریه‌ای است در مورد اینکه چگونه یک دولت می‌تواند به بهترین شکل ممکن امنیت را در پرتو منابع ملی و محدودیت‌های بین‌المللی تامین کند (Posen, 1984: 2). به عبارتی یک دولت چگونه می‌تواند به‌طور معقولانه به منافع (اهداف) ملی در پرتو توانایی‌های (ابزار و منابع) کشور و محدودیت‌های بین‌المللی که با آن روبه‌رو است خدمت کند.

اصولاً تعاریف زیادی از استراتژی کلان وجود دارد، با این حال اکثر این تعاریف بن‌مایه مشترکی دارند. اول، استراتژی کلان بر دید بلندمدت متمرکز است و در قالب‌های گسترده تنظیم شده است. یعنی استراتژی کلان فرآیندی است که از طریق آن یک دولت،

---

1. Barry Buzan

اهداف بلندمدت را به ابزارها تحت عنوان یک چشم‌انداز فراگیر و پایدار برای پیشبرد منافع ملی مرتبط می‌کند. علاوه بر این، استراتژی کلان باید در نظر بگیرد که با استفاده از کدام منابع می‌توان به این هدف دست یافت. لازم به ذکر است که استراتژی کلان در خلاء نیز تدوین نمی‌شود. تدوین یک استراتژی کلان صحیح بر اساس ارزیابی از قدرت یک کشور و همچنین تجزیه و تحلیل شکل نظام بین‌الملل (یعنی قطبیت یا توزیع قدرت در نظام بین‌الملل) ایجاد می‌شود.

برای مطالعه استراتژی کلان، چارچوب مفیدی توسط کریستوفر لاین^۱ به این صورت خلاصه شده است که استراتژی کلان، یک فرآیند سه مرحله‌ای است که شامل: ۱- تعیین منافع امنیتی یک دولت، ۲- شناسایی تهدیدات آن منافع و ۳- تصمیم‌گیری در مورد بهترین شیوه به کارگیری منابع دولت برای حفاظت از این منافع می‌باشد (Wang, 2006: 3). این مفهوم‌سازی، راهنمای مفیدی برای استراتژی کلان یک دولت ارائه می‌کند.

به پیروی از مفهوم سه مرحله‌ای استراتژی کلان، رهبران چین بر سه دسته منفعت ملی مهم یا به گفته خود مقامات، منافع محوری تمرکز کرده‌اند: حفظ نظم داخلی و افزایش قابلیت دولت در مواجهه با کشمکش‌های داخلی؛ دفاع در برابر تهدیدات خارجی علیه حاکمیت ملی و سرزمینی؛ مهار جدایی‌طلبی و جلوگیری از تايوان برای اعلام استقلال دوژور (خضری، ۱۳۹۱: ۶۸۳-۶۸۲). برای پیشبرد این منافع امنیتی، طبق نظریه واقع‌گرایی روابط بین‌الملل، چین می‌بایست قدرت خود را ارتقا دهد. در نظام بین‌المللی که هیچ رهبر و اقتدار مرکزی وجود ندارد تا بتواند منازعات را حل کند، قانون را اجرا کند و به عبارت دقیق‌تر از دولت‌ها در برابر تجاوز محافظت کند، یک کشور تلاش می‌کند قدرت بیشتری نسبت به دیگران به دست آورد تا توانایی پیشبرد منافع امنیتی خود را داشته باشد. تجربه تاریخی چین اظهارات واقع‌گرایی را تأیید می‌کند. ضعف قدرت چین در قرن نوزدهم، کشورهای متجاوز را قادر ساخت تا به سرزمین چین تجاوز کنند. برای رهایی از این امر، مقامات چین تلاش کردند تا کشوری قدرتمند را بازسازی کنند؛ چرا که امنیتشان می‌توانست به وسیله رشد قدرت و تبدیل شدن به قدرتی عمده تضمین شود. آنها متوجه این قانون در سیاست بین‌الملل شدند که ضعف باعث تهاجم و قدرت، به عنوان قلب

---

1. Christopher Layne

سیاست بین الملل و به عبارتی گنج بقا، باعث امنیت می‌شود. بر این اساس بود که قدرت یابی چین به عنوان مهمترین متغیر در مطالعات سیاست بین الملل و موضوع ثابت مقامات چین گردید.

با این حال در پسا جنگ سرد، ارتقای قدرت چین با «محدودیت‌های ساختاری نظام بین الملل» تحت برتری ایالات متحده مواجه بوده است. این واقعیات چین را در وضعیتی قرار می‌دهد که استراتژی را جهت دستیابی به اهداف و اصول زیر دنبال نماید:

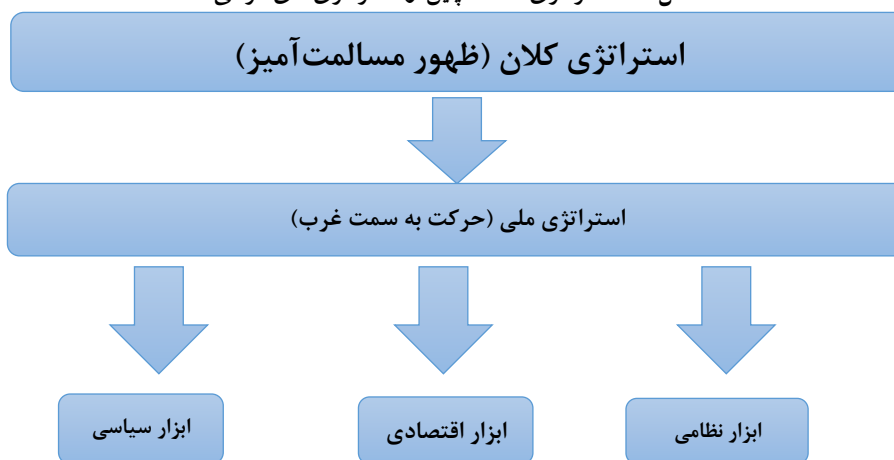
- * دست‌یابی به کاهش شکاف قدرت با ایالات متحده (برای دستیابی به آستانه امنیتی در پیش‌بینی مقابله‌های احتمالی با دولت مسلط در آینده)؛
- * خنثی کردن سیاست‌ها، اقدامات و توانایی‌های آمریکا (که مانعی برای ظهور چین می‌تواند باشد)؛
- * اجتناب از تحریک آشکار دولت مسلط.

درک مقامات چین از این امر، به اتخاذ استراتژی کلان «ظهور مسالمت‌آمیز»^۱ جهت کاهش شکاف قدرت بدون برانگیختن حساسیت‌های بین‌المللی در مورد چین و پیامدهای افزایش قدرت بین‌المللی آن منجر شد. مبنای این استراتژی ایجاد یک محیط بین‌المللی صلح‌آمیز برای رشد قدرت چین و در نتیجه توازن قدرت ایالات متحده است. ملاحظات بین‌المللی بخشی مهمی از استراتژی کلان چین را توضیح می‌دهد. در واقع، این کشور به فشارها و محدودیت‌های بین‌المللی پاسخ داده است.

از نظر روش‌ها به نظر می‌رسد که یکی از فرآیندهای کلیدی در این مسیر، «باخترگرایی (حرکت به سمت غرب)» می‌باشد. استراتژی حرکت به سمت غرب یا تقویت روابط با کشورهای غرب جغرافیایی یکی از کلیدی‌ترین متغیرهای نقش‌آفرین در روند ظهور مسالمت‌آمیز محسوب می‌شود. اصولاً در روند مذکور، مقامات بیجینگ متوجه عدم توازن‌های متعدد در حوزه مختلفی همچون اقتصادی، نظامی و ... شدند که اقدامات اصلاحی برای ایجاد توازن در حوزه‌های مربوطه را لازم می‌ساخت. به همین دلیل، نیروهای با نفوذ بر «باخترگرایی» تأکید داشتند که می‌تواند محرکی برای توسعه گسترده باشد. بنابراین در ذیل استراتژی کلان، مجموعه‌ای از استراتژی‌های ملی قرار می‌گیرد که

جزئی‌تر از استراتژی کلان هستند و بر برنامه‌های میان‌مدت متمرکز است. در ذیل این استراتژی نیز ابزارهای دقیق‌تری وجود دارد که برای حفظ نظم داخلی، توسعه اقتصادی و حاکمیت سرزمینی طراحی شده‌اند (شکل ۱). در ادامه برای درک مطالب مطرح شده، وضعیت قطبیت در نظام بین‌الملل و تاثیر آن بر پیشبرد استراتژی باخترگرایی در رفتار راهبردی چین و جایگاه عربستان سعودی در این استراتژی تبیین می‌شود.

شکل ۱- استراتژی کلان چین و استراتژی‌های فرعی

وضعیت قطبیت در نظام بین‌الملل و باخترگرایی در رفتار راهبردی چین در حالی که اکثر محققان روابط بین‌الملل اذعان دارند که شکل ساختار نظام بین‌الملل یا تعیین قطبیت مهم است، منتها هیچ اتفاق نظری در میان آنها در مورد قطبیت دوران پس از جنگ سرد وجود نداشته است. برخی واقع‌گرایان در دهه ۱۹۹۰ با استناد به مفروضات خود بر اساس نظریه موازنه قدرت، استدلال کردند که «چندقطبی در برابر چشمان ما در حال ظهور است» (Walsh, 2013; Mearsheimer, 1990; Waltz, 1993, 1997; Layne, 2003, 2006). برخی همچون باری بوزان و آلی ویور^۱ نیز درصدد تبیین ساختار قطب‌بندی ۱+۴ بودند. این ساختار، نشانگر وجود یک ابرقدرت و چهار قدرت بزرگ (چین، اتحادیه اروپا، ژاپن، روسیه) است. این نظام به‌زعم ساموئل هانتینگتون^۲ یک دنیای

1. Barry Buzan & Ole Waever

2. Samuel Huntington

«تک- چندقطبی» است. در این دوران آمریکا دیگر تنها ابرقدرت نیست، بلکه شماری دیگر از قدرت‌های بزرگ وجود دارد که آمریکا در حل و فصل مسائل جهانی ناگزیر از جلب مشارکت آنها است (Huntington, 1999). در مقایسه با این فرض‌ها و نظریه‌ها، کسانی چون لین^۱ (۱۹۹۳)، ولفورث^۲ (۱۹۹۹) و کراتهامر^۳ (۱۹۹۰) معتقد بودند که تک‌قطبی شکل ساختار بین‌المللی پس از جنگ سرد را مشخص می‌کند و ایالات متحده تنها ابرقدرت باقی مانده است (Varisco, 2013, Krauthammer, 2002/03: 5, Wohlforth, 1999).

از وضعیت تک‌قطبی، تعبیرهای مختلفی صورت گرفته که البته بن‌مایه همه آنها مشترک است. عده‌ای اعتقاد دارند «تک‌قطبی نظامی است که در آن سهم یک دولت از منابع سیستم نسبت به دولت‌های دیگر به صورت نامتوازن است» (Gautam, 2014: 35). ولفورث نیز اظهار می‌دارد که «وضعیت تک‌قطبی ساختاری است که در آن قابلیت‌های یک دولت به حدی زیاد است که مقابله و توازن در برابر آن امکان‌پذیر نیست» (César & Agnol, 2018: 500). این نشان‌دهنده این واقعیت است که قطب‌ها نه در مقیاس مطلق، بلکه نسبت به یکدیگر و سایر دولت‌ها تعریف می‌شود. بر این اساس برای تعیین قطبیت باید توزیع توانایی‌ها را مورد بررسی قرارداد و دولتی را تعیین کرد که سهم آن از منابع کل به وضوح آن را در جایگاهی متناسب با آن قرار می‌دهد (Ikenberry et al., 2009: 5).

در دو دهه بعد از فروپاشی شوروی، ایالات متحده با هر معیار از توانمندی‌ها برتر بود. برتری ایالات متحده آمریکا بر این واقعیت استوار بود که این کشور تنها کشوری است که مالک دارایی‌هایی به‌ویژه نظامی و اقتصادی است.^۴ برای مثال تقریباً یک‌چهارم تولید ناخالص داخلی جهانی (۱۳,۲۴۵ میلیارد دلار) و نزدیک به ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی در میان کشورهای چین، ژاپن، روسیه، فرانسه، بریتانیا، آلمان و چین را به خود اختصاص

1. Layne
2. Wohlforth
3. Krauthammer

۴. برای اطلاعات بیشتر در خصوص داده‌ها رجوع کنید به:

داده بود. توانایی‌های عظیم نظامی آن تقریباً ۴ درصد از تولید ناخالص داخلی آن را نشان می‌داد و نیمی از هزینه‌های نظامی جهان (۵۲۸ میلیارد دلار - ۴۶ درصد) را به خود اختصاص داده بود. همچنین هزینه‌های نظامی آن در مورد تحقیق و توسعه (۷۵ میلیارد دلار) نیز بیش از مجموع دیگر کشورهای جهان بود.^۱

از این رو در هر شاخص که این معیارهای مذکور نشان می‌دهند، توزیع قدرت در جهان یک ساختار سلسله‌مراتبی را تشکیل می‌داد که ایالات متحده در سطح بالای این ساختار بود. اگرچه معیارها خام است، اما ایالات متحده ظاهراً از یک پیشبرد قابل توجه در حوزه اقتصادی و هزینه‌های نظامی برخوردار بود. این تمرکز بالقوه نظامی و اقتصادی در ایالات متحده، محیط و نظم بین‌المللی بعد از جنگ سرد را از پیشینیان خود در چهار قرن گذشته متمایز و آن را وارد مرحله تک‌قطبی کرد. این وضعیت و نظم تک‌قطبی گذرا و موقتی نبود و پتانسیل ماندگاری برای چندین دهه را داشته است.

در ذیل نظم مذکور، لیست نگرانی‌های امنیتی کشورهای غیر از دولت مسلط، می‌تواند شامل خود دولت مسلط یا دیگر دولت‌ها باشد. درک تهدید نسبت به هر کدام از آنها مستلزم جهت‌گیری و رفتار متفاوتی خواهد بود. چین نیز از این امر مستثنی نیست. در اواسط دهه ۱۹۹۰ تهدیدات احتمالی ایالات متحده در راس لیست نگرانی‌های امنیتی این کشور قرار گرفت. به دنبال یک دوره گذار بسیار کوتاه پس از پایان جنگ سرد که طی آن تحلیلگران چین در مورد احتمال کاهش شدید نقش آمریکا در شرق آسیا حدس زدند، ترس چین در مورد ایالات متحده به سرعت رشد کرد. اصولاً در حالی که نگرانی‌ها در مورد تهدیدات غیرسنستی افزایش یافت، رهبران چین بزرگ‌ترین تهدید وجودی را دولت‌محور معرفی کردند؛ تهدیدی که توسط تنها ابرقدرت جهان ایجاد می‌شود (نه تنها در معرض خطر قدرت نظامی و نفوذ اقتصادی، بلکه توسط آرمان‌های دموکراسی و حقوق بشر ترویج‌شده توسط ایالات متحده نیز در خطر بود). بنابراین چین دلیل کافی برای نگرانی

۱. رجوع کنید به:

World Bank National Accounts Data and OECD National Accounts data files, SIPRI Military Expenditure for All Countries (1988-2020) at [https:// www. sipri. org/ databases/milex](https://www.sipri.org/databases/milex).

World Out of Balance: International Relations and the Challenge of American Primacy, Book by Stephen Brooks and William Wohlforth, (2008), P. 29.

از دولت برتر و پاسخگویی به آن داشته است. هر چند الزامات رشد اقتصادی، چین را ملزم به تلاش برای تداوم روابط خود با ایالات متحده کرده است.

چنین واقعیاتی رویکرد و نگاه چین به وضعیت عمومی نظم بین‌المللی را شکل می‌دهد. اولین ویژگی از دیدگاه چین به این صورت است که هر نظم مستقر، تجلی خاصی از هرم قدرت است و این امر مهم‌ترین عنصر نظم بین‌المللی محسوب می‌شود. ویژگی دوم، درک چین از وجود جنبه‌های تهدیدآمیز در نظم بین‌المللی موجود است که باید تغییر کنند. چین جنبه‌های خاصی از برتری ایالات متحده را تهدیدی علیه منافع امنیتی خود می‌داند و معتقد است که ایالات متحده توانایی‌های لازم برای به چالش کشیدن رشد چین را دارد. ویژگی سوم نیز این است که چین به حفظ مشی همکاری با آمریکا و بُعد نهادی نظم به‌عنوان عنصر اساسی دیگر نظم بین‌المللی به‌ویژه لایه اقتصادی اهمیت زیادی می‌دهد. از آنجا که چین لایه اقتصادی نظم را برای خود سودآور می‌داند و بر هم زدن این بعد می‌تواند منافع آن را با چالش مواجه سازد؛ تداوم این ویژگی از اهمیت حیاتی برخوردار است.

در مواجهه با چنین واقعیاتی، چین توانسته سهم خود را از منابع قدرت جهانی افزایش دهد و به منصفه ظهور برسد. ظهور یک قدرت بزرگ نیز به معنای کاهش اختلاف قدرت آن با دولت برتر جهان است. بنابراین در شرایط کنونی، گرچه آمریکا همچنان سهم عظیمی از منابع قدرت جهانی را در اختیار دارد، اما تا حدی از تمرکز قدرت در نظام بین‌الملل کاسته شده است. چنین نمودی چین را مهم‌ترین قدرت نوظهوری ساخته که نظم بین‌الملل را وارد دوره تغییر سیستمیک به معنای تغییر قطبیت (دوره تغییر سیستمیک کنونی به این معنا نیست که چین به برابری کامل با ایالات متحده دست یافته است، بلکه منظور این است که وضعیت بین‌المللی آن به سمت یک ابرقدرت رو به بهبود است) کرده است. یکی از مهمترین متغیرهای نقش‌آفرین در این روند، رفتار راهبردی قدرت‌های در حال ظهور است. در روند مذکور، همانگونه که اشاره شد استراتژی کلان چین در زمینه «ظهور مسالمت‌آمیز» وعده دستیابی به اهداف راهبردی این کشور است. به عبارتی با تمرکز بر استراتژی ظهور مسالمت‌آمیز، چین تلاش کرده که قدرت ملی خود را ارتقا دهد و در عین حال نگرانی‌های بین‌المللی را به حداقل برساند. از فرایندهای کلیدی در این عمل نیز باخترگرایی است.

اصولاً باخترگرایی واژه‌ای است که اشاره به نگاه به غرب دارد. این واژه در ادبیات سیاسی چین به معنای نوعی نگاه به سمت آسیای غربی است. دولت چین به طور رسمی توجه به سمت غرب آسیا و به‌ویژه حوزه خلیج فارس را با عنوان باخترگرایی یا استراتژی «حرکت به غرب»^۱ نمی‌نامد، اما این استراتژی در سال‌های اخیر به واژگان ژئواستراتژیکی مهمی در میان محققان سیاست خارجی چین تبدیل شده است. در ادبیات موسع، منظور از باختر در میان این محققان؛ کلیه مناطق غربی چین در آسیا از جمله آسیای جنوبی، آسیای مرکزی و خاورمیانه شامل این باختر می‌شوند و در نگاه مضیق، باختر شامل خاورمیانه و به‌ویژه حوزه خلیج فارس می‌شود.

لیو یائرو معتقد است بهترین روش برای ارتقای امنیت چین، توجه به غرب آسیا است. توجه به غرب، پیشروی چین، دوستی با کشورهای خاورمیانه و توسعه سین کیانگ و تبت را به همراه دارد. از نظر او این بهترین سیاستی است که مقامات چین می‌بایست تمام تلاش خود را برای پیشبرد آن انجام دهند (哲全, 2022: 1). این استراتژی توسط وانگ جیسی، یکی از برجسته‌ترین و تأثیرگذارترین محقق روابط بین‌الملل چین، در مقاله‌ای که در اکتبر ۲۰۱۲ در گلوبال تایمز منتشر شد، مطرح گردید (Markey, 2020). وانگ از اینکه چین باید یک برنامه استراتژیک «به سمت غرب» داشته باشد، حمایت کرد و معتقد است که استراتژی به سمت غرب اساساً «توازن مجدد» چین است. از نظر او «توازن مجدد استراتژیک»^۲ دیپلماسی چین به سمت غرب به اهداف عمده‌ای چون ایجاد مشارکت‌های منطقه‌ای که «فضای مانور استراتژیک»^۳ چین را گسترش می‌دهد (مزایای دیگری مانند تثبیت مناطق ناآرام غربی چین را فراهم می‌کند) و به حداقل رساندن اصطکاک در روابط آمریکا و چین را به همراه خواهد داشت (Jisi, 2012). وی تأکید کرد: «غرب رفتن» می‌تواند ضعف جغرافیایی چین را به یک مزیت جغرافیایی تبدیل کند که این امر زیربنای استراتژی دیپلماتیک و جایگاه جهانی چین در چند دهه آینده است» (哲全, 2022: 2).

1. 西進策略- March West

2. Strategic Rebalancing

3. Strategic Maneuvering Space

برخی از ارزیابی‌های چینی نیز از منطق وانگ پیروی می‌کنند. برای مثال، سان شیانپو^۱ استدلال می‌کند که اولویت دادن به توسعه غربی باعث کاهش «فشار خارجی»^۲ می‌شود؛ در حالی که از رقابت شدیدتر ایالات متحده و چین که ناشی از ارتقای «موقعیت استراتژیک»^۳ چین در آسیای شرقی دریایی است، اجتناب می‌شود. پنگ بو از مؤسسه روابط بین‌الملل ارتش آزادی‌بخش خلق نیز خاطرنشان می‌کند که مصادیق و ابتکارات این استراتژی به چین کمک می‌کند تا روابط اقتصادی با دیگر کشورها ایجاد کند و در عین حال «از رقابت مستقیم با ایالات متحده در منطقه شرقی اجتناب کند» (Wuthnow, 2017: 12).

این توازن‌سازی مجدد در قالب باخترگرایی در رفتار راهبردی چین در دوره تغییر سیستمیک در نظام بین‌الملل را می‌توان در قالب دلایل زیر دسته‌بندی نمود:

الف- تشدید رقابت استراتژیک با ایالات متحده در حوزه پیرامونی چین

نظم بین‌المللی بعد از جنگ سرد بر تسلط ایالات متحده، بر اساس ساختار قدرت به‌ویژه نظامی و نهادهای برتون وودز از جمله بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول متکی بود. از این‌رو راهبرد کلان ایالات متحده در پسا جنگ سرد تداوم تفوق این کشور در نظام بین‌الملل بود که در این راستا سیاست‌های مهمی همچون حفظ تعهدات جنگ سرد^۴، حضور در مناطق کلیدی در معادلات بین‌المللی از سوی این کشور دنبال شد. از نتایج چنین سیاست‌هایی این بود که توجه آمریکا به آسیا پاسیفیک را به همراه داشت. توجه این کشور به اهمیت فزاینده منطقه مذکور در ابعاد اقتصادی و امنیتی به‌ویژه ظهور فزاینده چین طبیعی است (Campbell, 2016: 269).

تمرکز ایالات متحده به حوزه پیرامونی چین دارای ابعاد چندگانه است. این تمرکز در قالب روابط ایالات متحده با ژاپن، کره جنوبی، استرالیا و هند برجستگی بیشتری دارد. کره جنوبی و ژاپن به‌عنوان متحدان ایالات متحده میزبان بخش قابل توجهی از نیروهای

-
1. Sun Xianpu
  2. External Pressure
  3. Strategic Position

۴. به این منظور که معاهدات و نهادهای امنیتی ایجاد شده در دوره دوقطبی را حفظ کرده است.

آمریکایی در خاک خود هستند. یکی از مهم‌ترین اقدامات اخیر در جهت تحکیم روابط ایالات متحده با این دولت‌ها برای مهار چین، ایجاد اتحاد چهارجانبه موسوم به *کوآد* با حضور ایالات متحده، ژاپن، هند و استرالیا است و قرار است کره جنوبی نیز به این پیمان افزوده شود. ایالات متحده کماکان به اعلام تعهد خود مبنی بر تعهد خود برای ارائه بازدارندگی گسترده^۱ به ژاپن و کره جنوبی (مربوط به چتر هسته‌ای ایالات متحده که ژاپن و کره جنوبی را پوشش می‌دهد) اشاره کرده است (Takenaka, 2021).

بخشی دیگر از گسترش حضور ایالات متحده در حوزه پیرامونی چین، گسترش روابط با استرالیا بوده است. روابطی که در قالب پیمان *آنزوس* شکل منسجمی پیدا کرده بود (O'Neill, 2012: 2-3). در سال‌های اخیر در قالب معاهده آکاس با حضور بریتانیا به شکل فزاینده‌ای تقویت شده است. روابط ایالات متحده با استرالیا، بخش مهمی از برنامه آمریکا برای مهار نفوذ چین در منطقه آسیا-پاسفیک است.

بخش مهمی از سیاست مهار چین نیز معطوف به ایجاد اتحاد با هند بوده است. تقویت روابط ایالات متحده با هند در سال ۲۰۰۴ با امضای موافقت‌نامه مشارکت استراتژیک^۲ سرعت گرفت. همچنین در مارس ۲۰۰۶ *بوش* و *مانموهان سینگ* موافقت‌نامه‌ای با مضمون موافقت‌نامه صلح‌آمیز هسته‌ای را امضا کردند که می‌توان آن را نقطه اوج روابط دو کشور دانست. ارتقای روابط با هند به دلیل موقعیت جغرافیایی، جمعیتی، اقتصادی و نظامی به‌عنوان دولتی که توان موازنه چین در منطقه آسیا-پاسفیک را دارد، در طی دو دهه اخیر به بخش مهمی از سیاست خارجی ایالات متحده در این منطقه تبدیل شده و نوعی استمرار در آن در طی دو دهه اخیر را شاهد هستیم.

تلاش ایالات متحده برای تقویت حضور خود در محیط پیرامونی چین سبب شده تا چین برای ایجاد فضای حیاتی توجه خود را به سمت مناطق مختلف جهان و به‌ویژه غرب آسیا جلب نماید؛ مناطقی که به باور این کشور، آمریکا در حال خروج از آنها است و احتمالاً نقش‌آفرینی آن کمتر می‌شود. این باخترگرایی از بعد اقتصادی، هم سبب ایجاد بازارهای جدید برای محصولات چینی می‌گردد و هم توان جذب سرمایه برای سرمایه‌گذاری بیشتر در چین را فراهم می‌کند. از منظر سیاسی و امنیتی نیز سبب ایجاد

-
1. Extended Deterrence
  2. Strategic Partnership

فضایی حیاتی برای رخنه در بین متحدان ایالات متحده و به گونه‌ای خروج از تنگنای استراتژیکی است که توسط ایالات متحده در شرق آسیا برای چین ایجاد شده است.

ب- نیازهای انرژی چین

دوره تغییر سیستمیک سبب شده تا دیدگاه‌ها نسبت به شیوه تامین انرژی در جهان نیز دچار تغییراتی شود. این امر فضا را برای حضور فعال‌تر چین در کانون‌های تامین انرژی دنیا و به‌ویژه منطقه راهبردی خلیج فارس آماده ساخته و با توجه به نیاز روزافزون چین به مصرف انرژی، این مسئله توانسته روند دسترسی چین به این منابع را تسریع کرده و سطح امنیت انرژی این کشور را بهبود بخشد. جمهوری خلق چین پرجمعیت‌ترین کشور و بزرگترین مصرف‌کننده انرژی در جهان است. رشد قابل توجه اقتصادی پایدار آن از اواخر دهه ۱۹۷۰، اشتباهی فزاینده‌ای را برای انرژی (و سایر منابع طبیعی) برانگیخته است و این وضعیت برای مدت طولانی تغییر نخواهد کرد. چرا که در دهه‌های اخیر، انرژی مقوله‌ای است که می‌توان آن را مکمل رشد و توسعه کشورها دانست. چین نیز به عنوان کشوری که رشد و توسعه اقتصادی آن در دهه‌های اخیر با سرعت بالایی در حال حرکت است، دلیلی بر این مدعاست که انرژی نقش مهمی را در روند رشد و توسعه این کشور داشته است.

چین با درک و فهم این موضوع در دهه‌های اخیر کوشش‌های مضاعفی برای توسعه روابط با کشورهای صاحب ذخایر نفت در منطقه مذکور به‌ویژه کشورهای مهمی که در منطقه تعیین‌کننده هستند، انجام داده است تا در راستای آن بکوشد دستاورد خود را از ذخایر این منطقه هرچه بیشتر ارتقا بخشد. این افزایش واردات انرژی چین از خاورمیانه که پیامد افزایش نیازمندی‌های انرژی این کشور بوده است، حضور بیشتر چین در خاورمیانه را رقم زده است. یکی از مهم‌ترین تجلی‌های حضور چین در خاورمیانه تقویت روابط دوجانبه با کشورهای منطقه خاورمیانه از جمله کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است. بیشترین تعاملات میان چین با این کشورها در بعد اقتصادی به‌ویژه انرژی است. اهمیت این کشورها برای چین از یک طرف به لحاظ تأمین منابع انرژی و بازار صادراتی کالاهای چینی است و از طرف دیگر به سرمایه‌گذاری‌های کشورهای این شورا در چین مایل و متوقع است. همچنین پیشبرد طرح‌های اقتصادی چین نیز تعاملات با این کشورها را

ضروری ساخته است (Alterman, 2013: 1-3). نگاهی به برخی از قدرت‌های کلیدی در این منطقه این روند را نشان می‌دهد.

برای نمونه، عربستان سعودی که یکی از قدرت‌های کلیدی و شریک امنیتی ایالات متحده محسوب می‌شود، در حال تبدیل شدن به بزرگترین منبع نفت وارداتی چین و یک شریک اقتصادی مهم فزاینده است. چین و عربستان سعودی روابط قوی و رو به رشدی دارند. یک تحلیلگر آمریکایی عقیده داشت که روابط اقتصادی دوجانبه بین دو کشور هم «عمیق و هم گسترده»^۱ شده است (Lippman, 2013: 256).

از سال ۲۰۰۲، عربستان سعودی منبع اصلی نفت خام وارداتی چین بوده است و ریاض به بیجینگ تضمین‌های مکرر داده است که چین می‌تواند روی این پادشاهی برای ارائه تضمین داده شده حساب کند. تفسیر رسمی خبرگزاری داخلی چین به‌طور خلاصه ارزش عربستان سعودی نسبت به سایر تولیدکنندگان نفت حوزه خلیج فارس را برای چین نشان می‌دهد: «عربستان سعودی یک تأمین‌کننده نفت بسیار خوب و قابل اعتماد است. این کشور مانند نیجریه نیست که آنقدر مملو از عوامل نامشخص است که عرضه نفت آن به شدت در نوسان است. مانند عراق و ایران هم نیست که عرضه نفت آنها تحت تأثیر شرایط سیاسی ناپایدار قرار گیرد (Scobell & Nader, 2016: 35). بنابراین در عصر پسا جنگ سرد، تولیدکنندگان بزرگ نفتی چون عربستان سعودی برای چین اهمیت بیشتری پیدا کردند و خاورمیانه به منطقه ژئواستراتژیک تبدیل شده است.

چین با تجارت دوجانبه به ارزش ۸۷.۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱، بزرگترین شریک تجاری عربستان سعودی است. صادرات چین به عربستان سعودی به ۳۰.۳ میلیارد دلار رسید، در حالی که واردات چین از این پادشاهی به ۵۷ میلیارد دلار رسیده است. عربستان سعودی به‌طور مداوم یکی از دو منبع اصلی نفت چین و روسیه منبع دیگر آن است و در سال ۲۰۲۱ کمی بیش از ۱۷ درصد از واردات نفت خام چین را به خود اختصاص داده است. در مواجهه با تحریم‌های مجدد ایالات متحده علیه ایران، صادرات عربستان سعودی به چین بین اوت ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰ تقریباً دو برابر شده است و علی‌رغم پیامدهای اقتصادی ویروس کرونا، واردات نفت خام چین از عربستان سعودی در طول سه ماهه اول سال ۲۰۲۰

---

1. Wide and Deep

به میزان ۱.۷۷ میلیون بشکه در روز باقی ماند (Zhou, 2020). در جدول زیر، ۱۵ کشور برتر که ۹۰.۱ درصد نفت خام وارداتی به سرزمین اصلی چین را در طول سال ۲۰۲۱ تأمین کردند، آورده شده است.

جدول ۱ - برترین تأمین کنندگان نفت خام وارداتی چین (۲۰۲۱)

کشور	میلیارد دلار	درصد از کل واردات
عربستان	۳۹/۹	۱۷/۴
روسیه	۳۵/۸	۱۵/۶
عراق	۲۳/۵	۱۰/۲
عمان	۲۰/۲	۸/۸
آنگولا	۱۷/۳	۷/۵
کویت	۱۴/۱	۶/۲
امارات متحده عربی	۱۴	۶/۱
برزیل	۱۳/۸	۶/۶
مالزی	۷/۳	۳/۲
نروژ	۵/۸	۲/۵
ایالات متحده	۵/۳	۲/۳
کنگو	۴/۱	۱/۸
قطر	۳/۸	۱/۷
کلمبیا	۵/۴	۲/۳
بریتانیا	۳/۷	۱/۶
کلمبیا	۳/۶	۱/۶

Source: Workman, 2021, Top 15 Crude Oil Suppliers to China at: <https://www.worldstopexports.com/top-15-crude-oil-suppliers-to-china/>

البته همکاری انرژی چین و عربستان در بخش‌های مختلف نیز روند رو به رشدی داشته است. در بخش نفت، همکاری‌ها از صادرات صرف نفت به حوزه‌هایی مانند پالایش در حال گسترش است. همکاری در سایر بخش‌های انرژی از جمله گاز طبیعی و حتی انرژی هسته‌ای و نیز تجارت و سرمایه‌گذاری دوجانبه نیز در حال رشد بوده است.

در مجموع، اهمیت انرژی برای چین و پیچیدگی استراتژی دریای جنوبی چین نیز باعث شده است که چین امیدوار باشد که کریدور غرب را ایجاد کند و انرژی را از مناطق

مهمی چون خاورمیانه مستقیماً از طریق زمینی به چین منتقل کند. مسلماً در این مسیر عربستان سعودی به عنوان یکی از کشورهای کلیدی دارای ذخایر عظیم انرژی با توانمندی بالا در کنترل بازار نفت، نقش بی نظیر و مهمی در میان تولیدکنندگان نفت خواهد داشت.

پ- پیشبرد ابتکار و طرح «جاده ابریشم نوین»

علاوه بر دلایل ذکر شده، جمهوری خلق چین که سابقه چند دهه‌ای در ایجاد الگوهای خاص در توسعه روابط با کشورهای جنوب داشته، فضایی مناسب برای ایجاد ابتکارات جدید خود نیز یافته که یکی از مهم‌ترین آنها ایده «یک کمربند، یک راه» است. پیشنهاد اولیه طرح جاده ابریشم نوین یا «یک کمربند، یک راه» توسط شی جین پینگ، رئیس‌جمهوری خلق چین، در سال ۲۰۱۳ مطرح شد. عبارت «یک کمربند» به جاده ابریشم زمینی اشاره دارد، مسیر تجاری که چین را از طریق مناطق وسیع آسیای مرکزی و خاورمیانه به اروپا متصل می‌کند. عبارت «یک راه» نیز دربردارنده راه دریایی موجود در جنوب شرقی آسیا است که چین را به جنوب شرقی آسیا، جنوب آسیا، شرق آفریقا و مدیترانه متصل می‌کند (Weng et al., 2021). جاده ابریشم یک ابتکار و طرح کلان بین‌المللی چین معاصر است که عمدتاً روابط بین چین و کشورهای در حال توسعه را گسترش می‌دهد. جاده ابریشم دارای معانی گسترده‌ای از جمله تجارت انرژی، مالی، پیوند زیرساختی، مبادلات فرهنگی و ... است.

منطق درونی و اهمیت جاده ابریشم نوین مبتنی بر این است که دربردارنده منافع اقتصادی و ژئواستراتژیک عمده‌ای برای چین است. منافع اقتصادی این طرح به معنای حرکت ظرفیت‌های مازاد شرکت‌های چینی به خصوص در بخش ساخت‌وساز به خارج و ارتقای توان رقابتی آنها و یکپارچگی اقتصادی بیشتر منطقه‌ای است. منافع استراتژیک نیز استفاده از جاده ابریشم نوین به عنوان ابزاری برای اعمال نفوذ منطقه‌ای برای تحت تأثیر قرار دادن دستور کار سیاسی دولت‌های هدف است (Meltzer, 2017). از این رو با راه‌اندازی این ابتکار یعنی جاده ابریشم زمینی، مبادلات بین چین و کشورهای در حال توسعه آسیای مرکزی و خاورمیانه نزدیک‌تر و پس از تحقق پیوند، یکپارچگی اقتصادی و وابستگی متقابل امکان‌پذیر می‌شود.

بنابراین روابط چین با خاورمیانه علاوه بر اینکه حول محور تقاضای انرژی در حال توسعه است، با پیشبرد طرح جاده ابریشم زمینی نیز در پیوند است. خاورمیانه (جایی که عربستان سعودی از نفوذ سیاسی، اقتصادی و مذهبی قابل توجهی برخوردار است) به عنوان یک چهارراه مهم استراتژیک برای مسیرهای تجاری که آسیا را به اروپا و آفریقا متصل می‌کند، برای آینده «یک کمر بند، یک راه» (که برای قرار دادن چین در مرکز شبکه‌های تجاری جهانی طراحی شده است) مهم است.

ضمناً ابتکار «چشم‌انداز ۲۰۳۰»^۱ عربستان سعودی که یک برنامه متنوع اقتصادی متکی به سرمایه‌گذاری و تخصص خارجی است، با پروژه‌های جاده ابریشم که ردپای اقتصادی چین در خاورمیانه را تعمیق می‌بخشد، هم‌افزایی طبیعی دارد که منجر به همکاری نزدیک‌تر می‌شود. نکته‌ای که ولیعهد هنگام حضور در بیجینگ به آن اشاره کرد: «ابتکار جاده ابریشم و جهت‌گیری استراتژیک چین با چشم‌انداز ۲۰۳۰ پادشاهی بسیار هماهنگ است» (Fulton, 2020: 2).

بنابراین رهبران هر دولت، دیگری را به عنوان یک شریک بلندمدت مهم می‌بینند که به رفع طیفی از اهداف اقتصادی و سیاسی کمک می‌کند. برای چین، عربستان سعودی دو ویژگی منحصر به فرد و مهم ارائه می‌دهد که از ابتکار «جاده ابریشم نوین» پشتیبانی می‌کند: موقعیت جغرافیایی استراتژیک مهم و نقش آن به عنوان یک ابرقدرت انرژی. از منظر جغرافیایی، عربستان سعودی در موقعیت خوبی برای استفاده از برنامه‌های طرح مذکور قرار دارد. این کشور بزرگی است که تقریباً ۸۰ درصد از شبه جزیره عربستان را اشغال می‌کند و تنها کشوری است که هم به خلیج فارس و هم به دریای سرخ دسترسی ساحلی دارد. با توجه به تنگه‌های هرمز و باب‌المندب که در بازارهای جهانی انرژی قرار دارند، عربستان سعودی یک مسیر ترانزیت جایگزین احتمالی در سراسر شبه جزیره در صورت محدود یا بسته شدن دسترسی به هر یک از آنها ارائه می‌کند. اهمیت جغرافیایی آن به دلیل مرکزیت آن در خاورمیانه، مرز مشترک با هشت کشور که بیشترین آنها در جهان عرب است، ترکیب می‌شود و عربستان سعودی را در مرکز بسیاری از مسائل منطقه‌ای قرار می‌دهد و آن را به بازیگری مهم برای تعامل دیپلماتیک تبدیل می‌کند (Fulton, 2020).

---

1. Vision for 2030

6) از منظر انرژی نیز همان گونه که قبلاً نیز اشاره شد موقعیت عربستان سعودی به عنوان یک ابرقدرت نفتی و یکی از منابع اصلی نفت وارداتی برای چین مهم است. برای عربستان نیز، چین علاوه بر یک شریک اقتصادی مهم، هم به عنوان یک بازار بلندمدت انرژی و هم به عنوان منبع سرمایه گذاری در پروژه‌های مرتبط با «چشم انداز ۲۰۳۰» پادشاهی، کمک می‌کند تا عربستان روابط خود را با قدرت‌های فرامنطقه‌ای به ویژه در مواجهه با کاهش تعامل ایالات متحده در خاورمیانه متنوع و گسترده کند.

چالش‌های استراتژی باخترگرایی چین

در حالی که «چرخش به سمت غرب» چین فرصت‌های زیادی در حوزه روابط دوجانبه این کشور با کشورهای کلیدی منطقه چون عربستان سعودی مهیا ساخته است، اما مسائل قابل توجهی نیز وجود دارد که می‌تواند محدودیت‌هایی در روابط چین با عربستان تحت لوای این استراتژی ایجاد کند.

الف- رقابت ایران و عربستان سعودی

از زمان انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ که با تغییر سیاست ایالات متحده مبنی بر اتکا به ایران و عربستان سعودی برای مدیریت امنیت منطقه، به طور اساسی فضای سیاسی خلیج فارس را تغییر داد، عربستان سعودی نسبت به ایران و سیاست‌های منطقه‌ای آن محتاط بوده است. خانواده‌های سلطنتی سنی عرب خلیج فارس با مشاهده جایگزینی رژیم سلطنتی ایران با یک جمهوری شیعه، از پتانسیل گسترش ایدئولوژی‌های ضد سلطنتی و انقلابی اسلامی در سراسر مرزها آگاه بودند. با این حال به طور کلی‌تر، رهبران ریاض نگران بودند که بلندپروازی‌های ایران برای رهبری همه مسلمانان می‌تواند بر نفوذ عربستان در خارج و مشروعیت در داخل تأثیر بگذارد. ایران به عنوان کشوری که به دنبال صدور نسخه حکومتی خود یعنی جمهوری اسلامی است، به عنوان یک تهدید مستقیم برای نظام حکومتی عربستان عمل می‌کند (Houghton, 2022: 4).

مسلماً جای تعجب ندارد که رابطه نزدیک چین با ایران، نگرانی‌های عربستان سعودی را به دنبال خواهد داشت. روابط ایران و چین عمیق و طولانی مدت است. در سال ۲۰۱۶ در جریان سفر شی جین پینگ به چندین کشور خاورمیانه، جمهوری خلق چین یک

مشارکت جامع استراتژیک با هر دو طرف (یعنی عربستان سعودی و ایران) در عرض چند روز امضا کرد. بعد از قطع روابط دیپلماتیک بین ریاض و تهران و افزایش احساس ناامنی در هر دو کشور متعاقب اعدام شیخ نمر، روحانی شیعه مذهب، چین مراقب بود روابط خود را با هر دو کشور به طور همزمان گسترش دهد و از درگیر شدن در رقابت آنها اجتناب کند. به طور مشابه در اواخر سال ۲۰۱۹، چین تمرین‌های دریایی نظامی را به طور جداگانه با عربستان سعودی و ایران در عرض چند هفته انجام داد. همچنین روابطش با عربستان سعودی در ۲۰۲۲ را در حالی ارتقا می‌دهد که در مارس ۲۰۲۱ برنامه همکاری ۲۵ ساله با ایران امضا کرده است. این مثال‌ها و نمونه‌ها نشان می‌دهد که چین قصد دارد به ایجاد روابط با دو طرف خلیج فارس ادامه دهد و کنار گذاشتن یک طرف سودی برای چین نخواهد داشت.

با کاهش نفوذ ایالات متحده در منطقه، فضا برای نقش‌آفرینی بیشتر چین در تنظیم روابط دولت‌ها در خلیج فارس افزایش یافته است. از این منظر، ایران و عربستان از وساطت چین در کاهش اختلافات خود استقبال کردند که منجر به انعقاد تفاهم‌نامه ۲۰۲۳ بین ایران و عربستان برای از سرگیری مجدد روابط و کاهش تنش‌ها بین طرفین شد.

با این حال، این نباید با بی‌طرفی اشتباه گرفته شود. روابط چین با ایران کم‌اهمیت‌تر از روابط با عربستان سعودی نیست. اما این دو مشارکت ارزش برابری ندارند. عربستان سعودی از نفوذ بسیار بیشتری در خاورمیانه برخوردار است و رهبران این کشور نیز با ارائه انگیزه‌های اقتصادی مثبت و جذاب به چین، تلاش کرده‌اند که به سیاست چین تا حدی شکل دهند که تاکنون مؤثر واقع شده است. تحریم‌های بین‌المللی و رویکرد «تجدیدنظرطلب انقلابی» ایران نیز به این امر دامن زده است.

ب- ایالات متحده آمریکا

در حال حاضر ایالات متحده همچنان عنصری تأثیرگذار در غرب آسیا است و با وجود تنش بین واشنگتن و ریاض، ایالات متحده همچنان مهمترین شریک عربستان سعودی است. این مسئله سبب می‌شود که نوعی فشار از سوی واشنگتن به ریاض وارد شود تا از گسترش قابل توجه روابط عربستان با چین جلوگیری نماید.

کشورهای خاورمیانه نیز از محدودیت‌های چین به‌عنوان یک تأمین‌کننده امنیت آگاه هستند و بنابراین روابط خود را با ایالات متحده به دقت مدیریت می‌کنند. به‌عنوان مثال پس از ابراز نگرانی ایالات متحده در مورد پیامدهای امنیتی احتمالی افزایش همکاری‌های فناوری بین اسرائیل و چین، برخی از شرکت‌های اسرائیلی از معاملات با شرکت‌های چینی عقب‌نشینی کردند (Lons, 2019: 6). مایک پمپئو^۱ وزیر امور خارجه و جان بولتون^۲ مشاور امنیت ملی وقت آمریکا، هر دو به مقامات اسرائیلی گفتند که بین بیجینگ و واشنگتن یکی را انتخاب کنند. مقامات ایالات متحده به شدت با معرفی سیستم‌های 5G هوآوی به بازارهای خاورمیانه مخالفت کرده‌اند و به آنها اشاره می‌کنند که خطرات امنیتی احتمالی ممکن است با دسترسی این شرکت به شبکه‌های آنها مانند فناوری نظارت تهاجمی همراه باشد (Fulton, 2019: 16).

بنابراین ایالات متحده همچنان در منطقه خاورمیانه چالش‌های جدی برای چین به‌وجود آورده است. اگر چین بخواهد راهبرد دنباله‌روی را با ایالات متحده در منطقه پیش گیرد، برتری ایالات متحده را تقویت می‌کند و از طرف دیگر نیز به دنبال آن نیست که «خصوصیت متمرکز» آمریکا را علیه خود برانگیزد. بنابراین چین به دنبال استراتژی موفقیت‌آمیز برای توسعه حضور خود در خاورمیانه به طور کلی و عربستان سعودی به طور خاص بوده است. در این مسیر؛ چین به صورت آرام، تدریجی و «نرم» به دنبال توسعه و گسترش نفوذ خود در مناطق راهبردی است. به عبارتی حضور منطقه‌ای خود را با استفاده از ابزارها و سازوکارهای اقتصادی در درجه اول گسترش می‌دهد و سپس به آرامی حضور سیاسی و امنیتی خود را عمیق می‌سازد.

نتیجه‌گیری

در پسا جنگ سرد طیف وسیعی از مشکلات در سطوح داخلی و خارجی جمهوری خلق چین را فرا گرفته بود که می‌بایست بر آنها غلبه یابد. در سطح داخل، چین می‌بایست رشد قدرت خود را حفظ کند و در سطح خارجی نیز می‌بایست پاسخ‌های احتمالی دیگر کشورها (به‌ویژه دولت برتر) را نسبت به رشد قدرت خود مد نظر قرار دهد. متاثر از این

---

1. Mike Pompeo
2. John Bolton

امر، جمهوری خلق چین از طریق استراتژی «ظهور مسالمت‌آمیز» تلاش کرد تا تصویری شفاف از خود به همسایگان و دولت برتر ارائه دهد. مبنای این انتخاب پاسخ منطقی و محاسبه شده به محدودیت‌های بین‌المللی بود که توسط ساختار نظام بین‌الملل تحمیل شده است.

اساساً ویژگی‌های ساختار نظام بین‌الملل و وضعیت توزیع قدرت (قطبیت) پس از پایان جنگ سرد مهمترین عامل شکل دهنده به رویکرد و رفتار راهبردی چین بوده است. به نحوی که آثارشی حاکم بر نظام بین‌الملل و وضعیت توزیع قدرت، امریکا را وادار ساخت تا برای تداوم برتری خود به آسیا پاسیفیک توجه مضاعفی داشته باشد که این امر پیامدهای ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی وافری برای چین به همراه داشت و سبب شد تا برای بقا و افزایش قدرت خود تلاش کند. نتیجه این تلاش قرار گرفتن چین در کانون تغییر سیستمیک به‌عنوان مهمترین روند شکل دهنده به تحولات بین‌المللی است.

استراتژی حرکت به سمت غرب یا تقویت روابط با کشورهای غرب جغرافیایی یکی از کلیدی‌ترین متغیرهای نقش‌آفرین در روند تغییر سیستمیک در سایه استراتژی کلان ظهور مسالمت‌آمیز این کشور محسوب می‌شود. این استراتژی یکی از اهداف چین برای خروج و دوری از بن‌بست راهبردی با ایالات متحده در شرق آسیا محسوب می‌شود. با این حال اهداف مهم‌تر چین تلاش برای جایگزینی آمریکا و افزایش حضور و نفوذ خود در مناطق دیگر است تا ضمن ارتقای گستره نفوذ خود از نفوذ و جایگاه ایالات متحده بکاهد. چین این حضور و نفوذ را از طریق افزایش پیوسته تعامل اقتصادی خود با منطقه، برقراری روابط دوستی با همه کشورهای منطقه و اجتناب از سیاست‌هایی که منافع آمریکا را در منطقه به چالش می‌کشد، دنبال کرده است.

چین از این حرکت برای گسترش نفوذ استراتژیک خود در غرب استفاده می‌کند و در عین حال از رقابت مستقیم با ایالات متحده اجتناب می‌کند. این توصیف دقیقی از چگونگی توسعه روابط چین با کشورهایی چون عربستان سعودی به‌عنوان تجلی حرکت به سمت غرب است. بر این اساس، روابط چین و عربستان سعودی احتمالاً تحت سلطه همکاری اقتصادی خواهد بود. با این حال از آنجایی که ردپای چین در خاورمیانه به

عمیق‌تر شدن ادامه می‌دهد، نیاز به ایمن‌سازی دارایی‌های منطقه‌ای مهم آن و جمعیت رو به رشد مهاجران احتمالاً به اصلاح مجدد این رویکرد کمک خواهد کرد.

تعارض منافع
تعارض منافع ندارم.

ORCID

Abdolmajid Seifi

<https://orcid.org/0000-0002-0458-3595>

Hossein Delavar

<https://orcid.org/0000-0003-1768-6945>

منابع

- خضری، رویا، (۱۳۹۱)، «استراتژی آمریکا و چین در منطقه آسیا - پاسیفیک همکاری و تعارض»، فصلنامه سیاست خارجی، سال ۲۵، شماره ۳.

References

- Alterman, John, (2013), "China's Balancing Act in the Gulf", *CSIS, Middle East Program*, (Retrieved 4/2/2023) at: [https:// www. csis. org/ analysis/chinas-balancing-act-gulf](https://www.csis.org/analysis/chinas-balancing-act-gulf).
- Campbell, Kurt, (2016), *The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia*, New York City: Hachette Book Group, PP. 269-270.
- César, A; Agnol, D, (2018), Balancing in Unipolarity: Who is Afraid of Balance of Power?, *Brazilian Journal of International Relations*, Vol. 7, No. 3. DOI:10.36311/2237-7743.2018.v7n3.04.p494.
- Fulton, Jonathan, (2019), "China's Challenge to US Dominance in the Middle East", In *China's Great Game in the Middle East*, By Lons, Camille et al. ,The European Council on Foreign Relations. (Retrieved 28/12/2022) at: [https:// ecfr. eu/ publication/ china_ great_ game_ middle_east](https://ecfr.eu/publication/china_great_game_middle_east).

- Fulton, Jonathan, (2020), “Situating Saudi Arabia in China’s Belt and Road Initiative”, *Asian Politics & Policy*, Vol. 12, No.3, PP. 1–22. DOI:10.1111/aspp.12549.
- Gautam, Asshriti, (2014), “Alliance Politics in a Unipolar World”, *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, Vol. 19, Issue 3, pp.35-41. DOI:10.1017/S0043887109000045.
- Goldstein, Avery, (2005), *Rising to the Challenge: China’s Grand Strategy and International Security*, Stanford, CA: Stanford University Press.
- Huntington, Samuel,(1999), “The Lonely Superpower”, *Foreign Affairs*, Vol. 78, Issue 2. DOI:10.2307/20049207.
- Houghton, Benjamin, (2022), “China’s Balancing Strategy Between Saudi Arabia and Iran: The View from Riyadh”, *Asian Affairs*, Vol. 53, No. 1. DOI: 10.1080/03068374.2022.2029065.
- Ikenberry, Johny; Mastanduno, Michael & Wohlforth, William, (2119), “Introduction: Unipolarity, State behavior, and systemic Consequences”, *World Politics*, Vol. 61, No.1, pp.1-27. DOI: 10.1017/S004388710900001X.
- Krauthammer, Charles, (2002/03), “The Unipolar Moment Revisited”, *The National Interest*. pp.5-17, <https://www.jstor.org/stable/i40110885>.
- Layne, Christopher, (2006), “The Unipolar Illusion Revisited: The Coming End of the United States’ Unipolar Moment”, *International Security*, Vol. 31, No. 2. DOI:10.1162/isec.2006.31.2.7.
- Lippman, Thomas, (2013), *Saudi Arabia on the Edge: The Uncertain Future*, Washington, D.C: Potomac Books.
- Lons, Camille, (2019), “China’s Evolving Role in the Middle East”, In China’s Great Game in the Middle East, By Lons, Camille et al., *The European Council on Foreign Relations*, (Retrieved 1/2/2023) At:

https://ecfr.eu/wp-content/uploads/china_great_game_middle_east.pdf.

- Markey, D, (2020), *China's Western Horizon: Beijing and the New Geopolitics of Eurasia*, Oxford University Press.
- Meltzer, Joshna P, (2017), "China's One Belt One Road initiative: A View from the United States", Brookings, Available at: <https://www.brookings.edu/research/chinas-one-belt-one-road-initiative-a-view-from-the-united-states>.
- Mearsheimer, John, (1990), "Back to the Future: Instability in Europe After the Cold War", *International Security*, Vol. 15, No.1, DOI:10.2307/2538981.
- O'Neill, Andrew, (2012), *The Australian-US Alliance: Addressing Strategic Challenges in the 21st Century*, (Research Report) *US Studies Center*. at: <https://www.ussc.edu.au/the-australia-us-alliance-addressing-strategic-challenges-in-the-21st-century>.
- Paul, T.V, (2005), "Soft Balancing in the Age of U.S. Primacy", *International Security*, Vol. 30, No. 1, pp. 46–71, DOI:10.1162/0162288054894652.
- Posen, Barry, (1984), *The Sources of Military Doctrine: France, Britain, and Germany between the World Wars*, Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Scobell, Andrew & Nader, Alireza, (2016), *China in the Middle East: the Wary Dragon*, (Research report) Santa Monica, Calif: RAND, At: https://www.geopolitic.ro/wp-content/uploads/2020/04/China-in-the-Middle-East-RAND_RR1229.pdf .
- Sun, Yun, (2013), "March West: China's Response to the U.S. Rebalancing", *Brookings Institution*, at: <https://www.brookings.edu/articles/march-west-chinas-response-to-the-u-s-rebalancing>.

- Takenaka, Kiyoshi, (2021), “Suga Says He and Biden Agree to Strengthen U.S, Japan alliance, available at: [https:// www. reuters. com/ article/ us-japan-usa-suga-biden-idUSKBN29W2GL](https://www.reuters.com/article/us-japan-usa-suga-biden-idUSKBN29W2GL).
- Waltz, Kenneth N, (2000), “Structural Realism after the Cold War”, *International Security*, Vol. 25, No. 1, PP. 5–41, DOI:10.1162/016228800560372.
- Jisi, Wang, (2014), “Marching Westwards, The Rebalancing of China’s Geostrategy”, *China in the World*, 2, 129-136. DOI:10.1163/9789004273917_008.
- Wallsh, David, (2013), “Syrian Alliance Strategy in the Post-Cold War Era: The Impact of Unipolarity”, *The Fletcher Forum of World Affairs*, Vol. 37, No. 2. DOI: 151191010.
- Wang, Yuan-Kang, (2006), “China’s Grand Strategy and U.S. Primacy: Is China Balancing American Power?”, *The Brookings Institution*, at: [https:// www. brookings. edu/ articles/chinas-grand-strategy-and-u-s-primacy-is-china-balancing-american-power](https://www.brookings.edu/articles/chinas-grand-strategy-and-u-s-primacy-is-china-balancing-american-power).
- Waltz, Kenneth, (1993), “The Emerging Structure of International Politics”, *International Security*, Vol. 18, No. 2, pp. 44-79, <https://doi.org/10.2307/2539097>.
- Waltz, Kenneth, (1997), “Evaluating Theories”, *American Political Science Review* Vol. 91, No. 4. DOI://doi.org/10.2307/2952173.
- Weng et al., (2021), Challenges Faced by Chinese Firms Implementing the ‘Belt and Road Initiative: Evidence from Three Railway Projects”, *Elsevier Ltd*, Vol. 3, No.20, 1-12, DOI:10.1016/j.resglo.2021.100074.
- Wohlfort, William, (1999), “The Stability of a Unipolar World”, *International Security*, Vol. 24, No.1, DOI:10.1162/016228899560031.
- Wuthnow, Joel, (2017), *Chinese Perspectives on the Belt Road Initiative: Strategic Rationales, Risks, and Implications*, National Defense University Press Washington, D.C.

- Varisco, Andrea, (2013), Towards a Multi-Polar International System: Which Prospects for Global Peace?.(Research report)e-International Relations At: https://www.academia.edu/3645933/Towards_a_Multi_Polar_International_System_Which_Prospects_for_Global_Peace.
- Zhou, Oceana, (2020), “China’s March Crude Imports from Top Supplier Saudi Arabia Down 1.6% on year. *S&P Global*, Retrieved from <https://www.spglobal.com/platts/en/markets-insights/latest-news/oil/042720-china-data-mar-crude-imports-from-top-supplier-saudi-arabia-down-16-on-year>.

منابع چینی

- 哲全, 李, (2022), 中國的中亞西進策略評析與展望, 國家安全研究所, <https://indsr.org.tw/uploads/indsr/files/202208/b2e7bb83>.

In Persian

- Khezri, Roya, (2012), “US and China Strategy in the Asia-Pacific Region, Cooperation and Conflict”, *Foreign Policy Quarterly*, Vol .25, No .3, http://fp.ipisjournals.ir/article_9444.html.

استناد به این مقاله: عبدالمجید، سیفی، دلاور، محسن، (۱۴۰۳)، «جایگاه باخترگرایی در رفتار راهبردی چین؛ بررسی موردی عربستان سعودی»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۱۳(۴۹)، ۱۶۱-۱۹۴.

Doi: 10.22054/QPSS.2024.72498.3191

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License